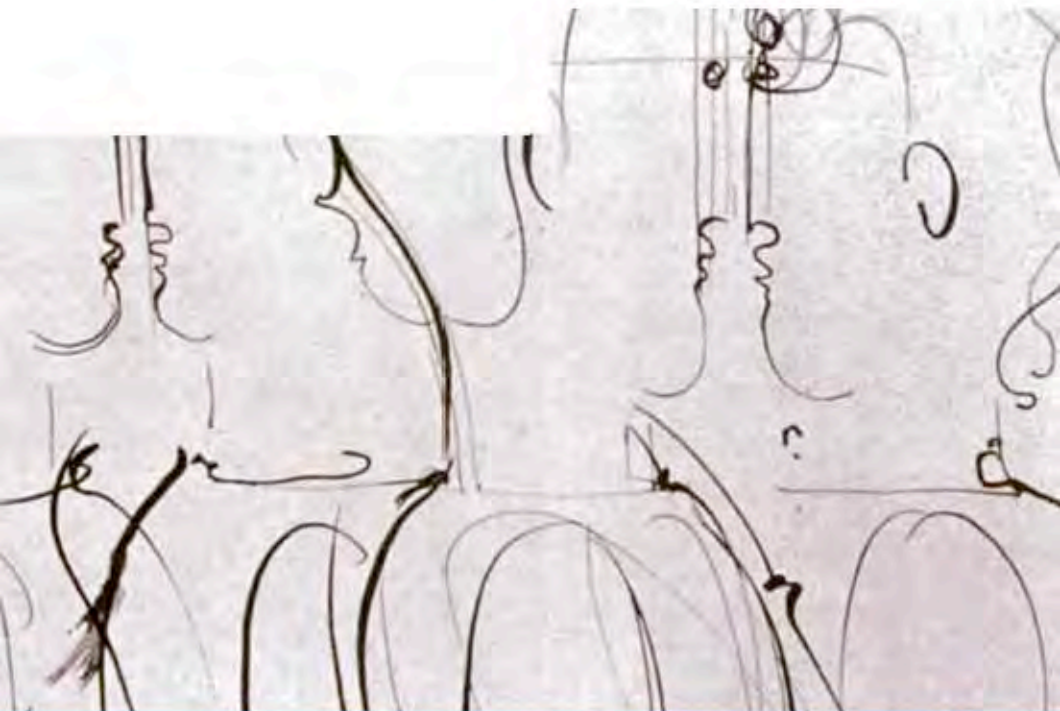

**JOHN MACBEATH, MICHAEL SCHRATZ
DENIS MEURET, LARS JAKOBSEN**

Η αυτοαξιολόγηση στο ευρωπαϊκό σχολείο

Πώς άλλαξαν όλα

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ	xv
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	xvii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	xix
1. Σερίνα	1
2. Σάρα Κάουρ — Η μητέρα της Σερίνα	29
3. Τομ Έρικσον — Ο καθηγητής της ιστορίας	45
4. Τζαν Μπαρ — Η διευθύντρια	69
5. Ούρσουλα — Η κριτική φίλη	89
6. Ένας καφές με τον καθηγητή	103
7. Και πάλι με τον καθηγητή	123
8. Μια διαφορετική ιστορία	137
9. Οι τρεις πυλώνες της αυτοαξιολόγησης	159
10. Το ΠΑΑ — Τι είναι και πώς χρησιμοποιείται	175
11. Μέθοδοι αυτοαξιολόγησης	195
12. Ο ρόλος του κριτικού φίλου	263
13. Τα σχολεία	275
14. Τι μάθαμε;	305
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	317
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	321
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	327

Το ΠΑΑ – Τι Είναι και Πως Χρησιμοποιείται

Το ΠΡΟΦΙΛ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΠΑΑ) (Εικόνα 9.1, στη σ. 164) έχει δύο συστατικά μέρη – μια τυποποιημένη περιγραφή των σχολείων σε δώδεκα ενότητες, και μια μεθοδολογία για να κρίνεται ποια από αυτές τις ενότητες είναι η καταλληλότερη για την αξιολόγηση μιας συγκεκριμένης κατάστασης σ' ένα συγκεκριμένο σχολείο.

Εδώ απαριθμούνται οι δώδεκα ενότητες που απαρτίζουν το προφίλ, και ακολουθεί μια περιγραφή της διαδικασίας.

ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Οι δώδεκα ενότητες είναι κατανεμημένες σε τέσσερα πεδία:

- Αποτελέσματα.
- Διαδικασίες στο επίπεδο της τάξης.
- Διαδικασίες στο επίπεδο του σχολείου.
- Σχέσεις με το περιβάλλον.

Το καθένα από αυτά τα πεδία παρουσιάζεται με τη σειρά, πρώτα με έναν ορισμό, και στη συνέχεια με ορισμένα ερωτήματα που επιτρέπουν να αναδειχθεί το περιεχόμενό του. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου υπάρχει ένας κατάλογος ερωτημάτων που μπορούν να βοηθήσουν όλους όσοι συμμετέχουν στη διαδικασία του ΠΑΑ (βλ. Εικόνα 10.3).

Αποτελέσματα

1. Ακαδημαϊκές επιδόσεις

Το ερώτημα εδώ είναι «Τι μαθαίνουν οι μαθητές στο σχολείο μας;» και έχει δύο όψεις – το περιεχόμενο αυτών που μαθαίνουν και ο βαθμός στον οποίο αφομοιώνουν αυτό το περιεχόμενο.

Τα ερωτήματα στα οποία μπορεί να θελήσει να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Όταν οι μαθητές τελειώνουν το σχολείο, έχουν φτάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο στα περισσότερα μαθήματα;
- Σε σύγκριση με τις προηγούμενες επιδόσεις των μαθητών, η πρόοδός τους είναι μεγαλύτερη, μικρότερη ή περίπου ίση με την αναμενόμενη;
- Το σχολείο μικραίνει ή μεγαλώνει το χάσμα ανάμεσα στους μαθητές υψηλών και χαμηλών επιδόσεων, και ανάμεσα στα αγόρια και στα κορίτσια, όσον αφορά τις ακαδημαϊκές επιδόσεις;

2. Ατομική και κοινωνική ανάπτυξη

Η ευτυχία, η προσωπικότητα, η συμβολή στην κοινωνική ζωή και, σε αυξανόμενο βαθμό, το επαγγελματικό κύρος δεν εξαρτώνται τόσο από την ακαδημαϊκή γνώση, όσο από τις στάσεις, τις αξίες και τις δεξιότητες που αποκτώνται μέσω των σχολικών και εξωσχολικών εμπειριών. Αυτό σημαίνει ατομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Τα ερωτήματα στα οποία θα ήθελε ίσως να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Σε ποιο βαθμό πετυχαίνει το σχολείο να ενισχύσει κοινωνικές αρετές όπως η κοινωνικότητα, το πνεύμα συνεργασίας, η υπευθυνότητα απέναντι στους συμπολίτες, ο σεβασμός για τους άλλους, το αίσθημα της αλληλεγγύης και της ισονομίας;
- Σε ποιο βαθμό πετυχαίνει το σχολείο να δημιουργήσει αυτόνομα άτομα, που είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν θετικά και δημιουργικά το μέλλον, οπλισμένα με ισχυρό ηθικό αίσθημα;

- Σε ποιο βαθμό αναπτύσσει το σχολείο τις εξω-ακαδημαϊκές δεξιότητες, όπως η ικανότητα για ομαδική εργασία, για επίλυση προβλημάτων, για αντιμετώπιση πολύπλοκων καταστάσεων, για αποτελεσματική επικοινωνία, για λήψη πρωτοβουλιών, για καινοτομία;
- Σε ποιο βαθμό αναπτύσσουν αυτές τις στάσεις και τις δεξιότητες όλοι οι μαθητές εξίσου;
- Σε ποιο βαθμό συζητά και συναινεί το προσωπικό του σχολείου για τις αξίες και τους σκοπούς της ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης;

3. Προορισμοί των μαθητών

Η αξία της σχολικής εκπαίδευσης κρίνεται συχνά με βάση πληροφορίες για το πού πηγαίνουν οι μαθητές όταν τελειώνουν το σχολείο – είτε στο χώρο της ανώτερης εκπαίδευσης είτε στο χώρο της εργασίας, το τι κάνουν, και αν το σχολείο έχει συμβάλει στο να τους προσφέρει μια επιτυχημένη σταδιοδρομία ή μια ικανοποιητική επαγγελματική κατεύθυνση.

Τα ερωτήματα στα οποία θα ήθελε ίσως να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Βρίσκουν οι μαθητές ικανοποιητική εργασία, κατάρτιση ή περαιτέρω εκπαίδευση όταν τελειώνουν το σχολείο;
- Σε ποιο βαθμό είναι αυτοί οι προορισμοί οι πιο κατάλληλοι για το επίπεδο ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και ατομικής ανάπτυξης των μαθητών;
- Σε ποιο βαθμό έχει επιτύχει το σχολείο να προετοιμάσει τους μαθητές γι' αυτούς τους προορισμούς;
- Μαθητές με το ίδιο επίπεδο ακαδημαϊκών δεξιοτήτων φτάνουν στους ίδιους προορισμούς ανεξάρτητα από το φύλο, την κοινωνική ή την εθνική τους καταγωγή;

Διαδικασίες σε επίπεδο τάξης

4. Ο χρόνος ως εργαλείο μάθησης

Ένα από τα πιο πολύτιμα εργαλεία μάθησης είναι ο χρόνος. Στο σχολείο ο χρόνος είναι ένα αγαθό που υπάρχει σε περιορισμένη ποσότητα, και πρέ-

πει να αξιοποιείται σωστά. Η εξέταση της κατανομής του χρόνου στο ωρολόγιο πρόγραμμα δεν αρκεί, γιατί δεν αντιστοιχεί απόλυτα με το χρόνο που αφιερώνουν οι μαθητές σε κάθε εργασία – ή, όπως λένε οι ερευνητές, με την «ευκαιρία για μάθηση». Μια δραστηριότητα χρήσιμη για τους μαθητές είναι να παρακολουθούν και να καταγράφουν οι ίδιοι το χρόνο μάθησης μέσα και έξω από το σχολείο, κάτι που τους βοηθάει να υπολογίσουν την αποτελεσματικότητα του χρόνου που αφιερώνουν για μάθηση.

Τα ερωτήματα στα οποία θα ήθελε ίσως να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Στην τάξη αφιερώνεται αρκετός χρόνος στη μάθηση σε σύγκριση με τα θέματα διαχείρισης, την πειθαρχία, την τακτοποίηση των πραγμάτων των μαθητών;
- Μήπως χάνονται, για οποιονδήποτε λόγο, πολλές ώρες μαθήματος; Λόγω σκασιαρχειών, παραδείγματος χάριν;
- Πόσο μεγάλες ανισότητες υπάρχουν στο χρόνο μάθησης των ικανότερων και των λιγότερο ικανών μαθητών;
- Πόσο χρόνο αφιερώνουν οι μαθητές στην εργασία στο σπίτι; Είναι ο χρόνος αυτός παραγωγικός;

5. Ποιότητα μάθησης και διδασκαλίας

Δεν προκαλεί έκπληξη ότι οι ερευνητές της σχολικής αποτελεσματικότητας έχουν εντοπίσει μια «έμφαση στη μάθηση» που εμφανίζεται συστηματικά ως βασικό χαρακτηριστικό των αποτελεσματικών σχολείων σε όλο τον κόσμο. Αυτό συνήθως συνδέεται με την καλή διδασκαλία, αλλά δεν ταυτίζεται με αυτήν. Η καλή διδασκαλία συνήθως χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη σαφών κριτηρίων, διαμορφωτικής ανατροφοδότησης, αποτελεσματικής αξιολόγησης των μαθητών, από την ευελιξία του διδάσκοντα, το ρυθμό και την ποικιλία. Κανένα όμως από αυτά τα χαρακτηριστικά δεν αποτελεί από μόνο του εγγύηση ότι οι μαθητές θα μάθουν, μιας και άλλοι μαθητές μαθαίνουν καλά χωρίς διδασκαλία, ενώ άλλοι δεν καταφέρνουν να μάθουν ακόμα και αν τους προσφέρεται συστηματική διδασκαλία και

εξατομικευμένη βοήθεια. Όταν λοιπόν αξιολογούμε την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης, πρέπει να τις αντιμετωπίζουμε ως δύο διαφορετικές διαδικασίες.

Τα ερωτήματα στα οποία θα ήθελε ίσως να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Είναι τα επιθυμητά επίπεδα της μάθησης και τα κριτήρια επίδοσης σαφή και κατανοητά για όλους τους μαθητές και τους διδάσκοντες;
- Είναι αποτελεσματική η διδασκαλία και η μάθηση;
- Ποιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται στο σχολείο για τον έλεγχο ή την ενίσχυση της ποιότητας της διδασκαλίας, την εξασφάλιση καλών συνθηκών διδασκαλίας, τη στήριξη των εκπαιδευτικών που μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες;
- Παρέχεται σε όλους τους μαθητές μάθηση της ίδιας ποιότητας;

6. Στήριξη στις μαθησιακές δυσκολίες

Όλοι οι μαθητές αντιμετωπίζουν κάποια στιγμή δυσκολίες στη μάθηση. Ορισμένοι αντιμετωπίζουν εντονότερες και μονιμότερες δυσκολίες. Όλοι χρειάζονται στήριξη, αλλά με διαφορετικούς τρόπους, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές και σε διαφορετικό βαθμό εντατικότητας. Η ικανότητα ενός σχολείου να αναγνωρίζει και να ανταποκρίνεται σε αυτά τα σύνθετα προβλήματα είναι ένα καίριο χαρακτηριστικό της ποιότητάς του.

Τα ερωτήματα στα οποία θα ήθελε ίσως να απαντήσει ένα σχολείο είναι τα εξής:

- Εντοπίζονται εγκαίρως και με αξιόπιστο τρόπο οι μαθησιακές δυσκολίες;
- Πόσο αποτελεσματική είναι η στήριξη που παρέχεται στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες;
- Οι μαθητές στους οποίους παρέχεται αυτή η στήριξη είναι εκείνοι που την έχουν περισσότερο ανάγκη, ή εκείνοι που εκμεταλλεύονται περισσότερο τις προσφερόμενες παροχές;
- Σε ποιο βαθμό οφείλονται οι δυσκολίες μάθησης στην ανεπαρκή διδασκαλία ή στην κακή οργάνωση του σχολείου;

Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος των μαθητών στη διαδικασία βελτίωσης του σχολείου τους;

Το βιβλίο αυτό είναι μοναδικό. Πρόκειται για την ιστορία ενός σχολείου όπως την έζησαν μια μαθήτρια, μια μητέρα, ένας καθηγητής, μια διευθύντρια και μια κριτική φίλη. Οι διηγήσεις τους μας ξεναγούν στη διαδικασία της βελτίωσης του σχολείου και, στην πορεία, μας εξηγούν τις θεωρίες για την αποτελεσματικότητα και τη βελτίωση των σχολείων.

Το βιβλίο έχει βασιστεί σε ένα γνωστό ερευνητικό πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχαν άνθρωποι από 18 χώρες της Ευρώπης, αφορά δηλαδή άμεσα την εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης περιέχει πληθώρα πρακτικών εργαλείων για τη βελτίωση του επιπέδου των σχολείων, καθώς και οδηγίες για τη χρήση τους, αποτελώντας έτσι έργο αναφοράς για εκπαιδευτικούς και διευθυντές. Είναι μια πολύτιμη πηγή καλών ιδεών, καινοτόμων προτάσεων και πρακτικών στρατηγικών που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα από τα σχολεία.

Ο **John MacBeath** είναι καθηγητής Εκπαιδευτικής Ηγεσίας στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, ο **Michael Schratz** διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Innsbruck, ο **Denis Meuret** διδάσκει στο Πανεπιστήμιο της Dijon και ο **Lars Jakobsen** ήταν ο συντονιστής του ερευνητικού προγράμματος εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ISBN 978-960-375-857-0

9 789603 758570

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗ-ΚΩΔ. 3857